

تحلیل هزینه سودمندی پایگاه‌های اطلاعاتی ساینس دایرکت، اسکوپوس و اوید در دانشگاه علوم پزشکی قم بر اساس شاخص سما (سنجش منابع الکترونیکی)

اکرم مهراندشت^{۱*}، نجلا حریری^۲

چکیده

زمینه و هدف: هدف از انجام این مطالعه، محاسبه هزینه صرف شده برای تهیه پایگاه‌های اطلاعاتی Scopus، Science Direct، Ovid و مقایسه آن با میزان استفاده و نفوذپذیری، به منظور انتخاب مجموعه‌های سودمند و تعیین جایگاه این منابع در میان کاربران دانشگاه علوم پزشکی قم بوده است.

روش بررسی: پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش پیمایشی و از نوع تحلیل گزارش فراکنش است. جامعه آماری پژوهش شامل: منابع اطلاعاتی الکترونیکی اشتراکی دانشگاه مانند مجلات الکترونیکی، پایگاه‌های اطلاعاتی دسترس‌پذیر دو پایگاه استنادی Science Direct و Scopus در مقابل Ovid در سال ۲۰۱۴ بود. اطلاعات با استفاده از دو شیوه بسامد استفاده و تحلیل هزینه سودمندی، گردآوری شد. داده‌ها به کمک آزمون آماری کای مربع تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: فراوانی میزان استفاده براساس شاخص سما (تعداد دانلود مقاله با فرمت HTML، PDF، تعداد دانلود چکیده و تعداد انجام جستجو و نشست) در پایگاه Science Direct و Scopus و Ovid، اختلاف معنی‌داری داشت، به طوری که بین این سه پایگاه، Science Direct و Scopus، بالاترین میزان استفاده را به خود اختصاص داد. میزان استفاده و هزینه سودمندی حوزه‌های پزشکی در این سه پایگاه، با یکدیگر تفاوت معنی‌داری داشت که حوزه موضوعی پزشکی در پایگاه Scopus، Science Direct از Ovid بالاتر بود. بین میزان استفاده گروه‌های کاربران (اعضای هیأت علمی، کارکنان و دانشجویان) در دو پایگاه، اختلاف معنی‌داری مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: با توجه به مدت زمان (حدود ۲۰ دقیقه) استفاده کاربران از منابع الکترونیکی، می‌توان نتیجه گرفت میزان استفاده کاربران جامعه مورد مطالعه بسیار پایین بوده است.

کلید واژه‌ها: اطلاع‌رسانی؛ اطلاع‌رسانی - اقتصاد؛ انتشارات - اقتصاد؛ منابع الکترونیکی؛ هزینه. سودمند؛ ساینس دایرکت؛ اوید.

گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی،
دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران.

گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی،
واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد
اسلامی، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول مکاتبات:

اکرم مهراندشت، گروه علم اطلاعات
و دانش‌شناسی، دانشگاه علوم پزشکی
قم، قم، ایران؛

آدرس پست الکترونیکی:
akmehrandasht@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۴/۲/۱۵

تاریخ پذیرش: ۹۴/۵/۷

لطفاً به این مقاله به صورت زیر استناد نمایید:

Mehrandasht A, Hariri N. Cost-benefit analysis of databases science direct, scopus, and ovid in Qom University of Medical Sciences Based on SAMAA index (Evaluation of Electronic Resources), Iran. Qom Univ Med Sci J 2016;9(12):58-64. [Full Text in Persian]

مقدمه

دانشگاه آزاد اسلامی ۲۶۹ مرکز بود (۹). داورپناه (سال ۱۳۸۸) نیز با بررسی میزان استفاده، تعیین میزان نفوذ و هزینه سودمندی منابع الکترونیکی کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی مشهد با استفاده از دو شیوه بسامد استفاده و تحلیل هزینه سودمندی ۶ پایگاه اطلاعاتی، نشان داد بین فراوانی میزان استفاده در پایگاه‌های مختلف، اختلاف معنی‌داری وجود دارد (۱۰).

پژوهش حاضر با هدف محاسبه هزینه صرف‌شده برای تهیه پایگاه‌های اطلاعاتی Scopus، Science Direct، Ovid و مقایسه آن با میزان استفاده، به منظور تعیین جایگاه این منابع در میان کاربران صورت گرفت تا بتوان از نتایج آن در کنار بررسی عوامل مؤثر بر استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی، در انتخاب و تهیه منابع در آینده بهره جست، همچنین با تحلیل هزینه سودمندی نشریات، مجموعه‌های سودمند از نظر هزینه را شناسایی و کتابخانه‌ها را در انتخاب پایگاه‌ها با صرف هزینه کمتر، استفاده بهتر و بیشتر، به منظور بالابردن کیفیت خدمات اطلاع‌رسانی و در نهایت بهره‌وری یاری داد (۱۱).

روش بررسی

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش تحلیل به صورت گزارش فراکنش می‌باشد. جامعه پژوهش، منابع اطلاعاتی الکترونیکی اشتراکی دانشگاه علوم پزشکی قم شامل: مجلات الکترونیکی و پایگاه‌های اطلاعاتی دسترس‌پذیر Elsevier (Scopus، Science Direct)، Ovid و تمام کاربران این پایگاه‌ها در دانشگاه علوم پزشکی قم (سال ۲۰۱۴) بود. اطلاعات با استفاده از دو روش بسامد استفاده و تحلیل هزینه سودمندی (دو شیوه علمی در ارزیابی منابع) گردآوری شدند. برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، از گزارش آماری تهیه‌شده توسط کارگزار ناشر، لاگین مدیر سیستم در پراکسی سرور استفاده شد. همچنین برای بررسی میزان استفاده از منابع الکترونیکی، گزارش آماری این سه پایگاه (تهیه‌شده توسط پراکسی سرور) در سال ۲۰۱۴، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

برای سنجش میزان استفاده در هر پایگاه در مقایسه با پایگاه دیگر، روش سنجش استفاده براساس شاخص سما (تعداد جستجوها، تعداد دانلودها، نوع مدرک درخواست‌شده PDF، HTML، اقلام

با توجه به تغییرات سریع در پیشرفت خدمات جدید و افزایش انتظارات کاربران (۱)، افزایش قیمت منابع، دستمزد کارگزاران، کمبود بودجه کتابخانه‌ها و نیز نوسانات نرخ ارز در بازار، انتخاب صحیح منابع اطلاعاتی متناسب با نیاز استفاده‌کننده و اهداف سازمان مادر برای کتابخانه‌ها، از اهمیت خاصی برخوردار است. بررسی میزان استفاده جامعه کتابخانه از منابع خریداری‌شده و برآورد میزان سوددهی یا کارآیی این منابع در مقابل هزینه‌های صرف‌شده، می‌تواند کمک مؤثری در ارتقای سیستم باشد (۲). یکی از روش‌هایی که می‌تواند هزینه‌ها و منافع کالاهای اطلاعاتی را از نظر کمیّت تعیین و تحلیل کند، اقتصاد اطلاعات است. در حوزه اقتصاد اطلاعات، نخستین جایگاهی که متخصصان اطلاع‌رسانی به آن توجه کرده‌اند، مطالعات هزینه اطلاعات و تحلیل هزینه سودمندی است (۳). در ارزیابی هر مجموعه، تعداد دفعات استفاده (هزینه هربار دسترسی، هزینه هر مقاله و میزان استفاده از محتوی) مورد بررسی قرار می‌گیرد (۴)؛ چراکه مجموعه خوب مجموعه‌ای است که جامعه استفاده‌کننده از آن بتواند نیازهای اطلاعاتی خود را رفع کرده و در عین حال از لحاظ هزینه، بیشترین صرفه‌جویی را موجب گردد (۵)، و به‌طورکلی کمک می‌کند تا تعیین کنیم چگونه منافع یک محصول یا خدمات و هزینه‌ها مقایسه شود (۶)، همچنین می‌تواند به گونه‌ای مؤثر جهت تعیین ارزش اقتصادی پروژه‌ها یا سیاست‌ها، به کار برده شود و به اتخاذ تصمیم و سیاست‌گذاری در زمینه‌های مورد نظر کمک کند (۷). کریمی (سال ۱۳۸۶) در یک مطالعه به صورت توصیفی و گذشته‌نگر، به بررسی هزینه سودمندی پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان پرداخت که نتایج این مطالعه نشان داد هزینه سودمندی Springer از همه بیشتر و هزینه سودمندی Elsevier در حد قابل قبول و هزینه سودمندی Ovid از همه کمتر بوده است (۸). سامانیان نیز طی پژوهشی، هزینه خرید هر منبع الکترونیکی، میزان استفاده از منابع الکترونیکی، میانگین برداشت مقاله به‌ازای هر نفر از جامعه استفاده‌کننده و هزینه سودمندی منابع الکترونیکی در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی را ۱۳۵ دلار محاسبه کرد. این تحقیق با روش زمینه‌یابی و با ابزار پرسشنامه انجام شد که جامعه آماری آن تمامی واحدهای

مورد جستجو (چکیده و تمام متن) و زمان ثبت شده به کار برده شد. با توجه به اینکه سنجش میزان استفاده در حوزه‌های مختلف موضوعی و تعداد جستجوهای تک‌تک مجلات، قابل دسترسی نبود، لذا میانگین وزنی تعداد دانهادهای مقالات تمام متن، تعداد چکیده‌های دریافت شده از مجلات الکترونیکی؛ ملاک سنجش قرار گرفت. هزینه سودمندی شامل محاسبه نسبت بین هزینه اشتراک هر مجموعه از منابع اطلاعاتی الکترونیکی و میزان استفاده از آن بوده که در این پژوهش براساس فرمول:

$$A/B = \text{هزینه سودمندی}$$

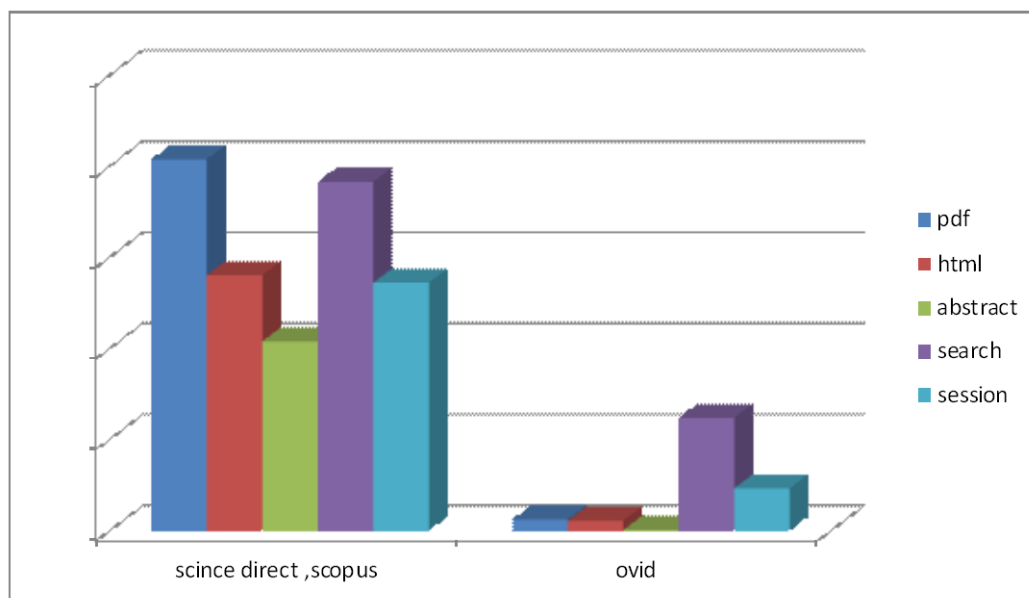
محاسبه گردید و در آن $A =$ هزینه اشتراک مجموعه منابع اطلاعاتی الکترونیکی دانشگاه در سال ۲۰۱۴ و $B =$ میزان استفاده (میانگین وزنی: تعداد دانهادهای مقالات تمام متن، تعداد چکیده‌های دریافت شده از منابع اطلاعاتی الکترونیکی در دانشگاه علوم پزشکی قم) می‌باشد.

یافته‌ها

در این مطالعه، پایگاه Science Direct، Scopus با درصد بیشتری میزان دانهادهای مقالات با فرمت PDF را به خود اختصاص داد. Science Direct با ۵۹/۲۴٪، بیشترین میزان دانهادهای مقاله با فرمت PDF را در ۶ ماهه دوم سال ۲۰۱۴ داشته است. بیشترین دریافت چکیده از پایگاه Science Direct و Scopus با ۹۹٪ گزارش شد. پایگاه Science Direct و Scopus، بالاترین میزان استفاده در ۶ ماهه دوم سال ۲۰۱۴ را در دانشگاه علوم پزشکی قم به خود اختصاص دادند. میزان استفاده براساس شاخص‌ها در پایگاه‌های مختلف، تفاوت معنی‌داری داشت ($p < 0/001$) (آزمون کای دو، جدول شماره ۱ و نمودار).

جدول شماره ۱: فراوانی و درصد دانهادهای، دانهادهای چکیده و جستجو در پایگاه اطلاعاتی Science Direct، Scopus

نام پایگاه اطلاعاتی	دانهادهای مقالات PDF (تعداد (درصد))	دانهادهای مقالات html (تعداد (درصد))	دانهادهای چکیده (تعداد (درصد))	جستجوها (تعداد (درصد))	جلسات (تعداد (درصد))
Science Direct, Scopus, Ovid	۲۰۳۸ (۵۹/۲)	۱۴۰۲ (۴۰/۷)	۱۰۳۹ (۹۹)	۸۳۲ (۷۵)	۱۳۶۱ (۸۵)
	۶۱ (۳۱/۷)	۵۴ (۲۸/۱)	۳ (۰)	۶۱۸ (۲۴/۴)	۲۳۲ (۱۴/۵)

نمودار: میزان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی

در موضوعات پزشکی از پایگاه Ovid کمتر بود؛ یعنی در پایگاه Science Direct و Scopus در مقایسه با Ovid، میزان استفاده از مجلات و نشریات، همچنین در مقابل میزان دانلود مقالات با توجه به هزینه صرف شده، بیشتر بوده است و میزان هزینه سودمندی منابع اطلاعاتی الکترونیکی و نشریات در این پایگاه از وضعیت بهتری برخوردار می‌باشد (جدول‌های شماره ۲ و ۳).

جدول شماره ۲: تعداد کل نشریات دو پایگاه اطلاعاتی Scopus و Science Direct در مقابل پایگاه Ovid و میزان استفاده از این نشریات

نام پایگاه	تعداد نشریات	تعداد استفاده از تعداد کل نشریات	درصد	هزینه اشتراک به ریال	درصد
Science Direct Scopus	۳۵۳۸	۵۷۶	۱۶٪	۵۰۰۰۰۰۰۰	۱۴٪
Ovid	۴۳۰	۴۵	۱۰٪	۱۰۰۰۰۰۰۰	۰/۰۲٪

جدول شماره ۳: پر استفاده‌ترین نشریات پایگاه اطلاعاتی در پایگاه Scopus, Science Direct و Ovid

نام پایگاه	تعداد کل موضوعات پزشکی	میزان استفاده	هزینه	هزینه/میزان استفاده
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)		
Science Direct, Scopus	۱۶۸۶ (۶۸٪)	۸۷۵۵ (۹۴٪)	۵۰۰۰۰۰۰۰	۵۷۱۱۰
Ovid	۷۷۶ (۳۱٪)	۱۰۴۵ (۰/۰۵٪)	۱۰۰۰۰۰۰۰	۹۵۶۹۳

به‌طور کلی، کاربران دانشگاه حدود ۲۰۷۸۵ دقیقه و ۳۳ ثانیه زمان صرف جستجو و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی مورد نظر کرده‌اند. از مجموع کل دانشجویان دانشگاه، ۸/۷۴٪ از پایگاه Science Direct و Scopus و ۵٪ از پایگاه Ovid استفاده کرده‌اند. از کل اعضای هیأت علمی و کارکنان دانشگاه نیز ۲۲/۴۱٪ از پایگاه Science Direct و Scopus و ۱۵/۲٪ از پایگاه Ovid استفاده کرده‌اند (جدول شماره ۴).

پایگاه Science Direct و Scopus نسبت به پایگاه Ovid با ۸۵/۴۳٪ کل جلسات جستجو، بیشترین جلسات را به خود اختصاص داد. میانگین مدت هر جلسه در پایگاه Science Direct و Scopus با ۱۴ دقیقه و ۱۵ ثانیه نسبت به پایگاه Ovid پیشقدم بوده است. میانگین مدت هر جلسه برای کل کاربران، ۱۰ دقیقه و ۴۵ ثانیه برآورد شد.

جدول شماره ۴: میزان زمان استفاده کاربران از پایگاه‌های اطلاعاتی Scopus و Science Direct در مقابل Ovid بر حسب دقیقه و جلسات

نام پایگاه	تعداد کل دانشجویان	تعداد کل هیأت علمی و کارکنان	تعداد کل هیأت علمی و کارکنان	جلسات	میانگین مدت هر جلسه به دقیقه	کل زمان جلسات به دقیقه
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	جلسه به دقیقه	جلسات به دقیقه
Science Direct Scopus	۱۶۷ (۸/۷۴٪)	۲۱۴۶	۶۲۰ (۲۲/۴۱٪)	۱۳۶۱ (۸۵/۴۳٪)	۱۴/۱۳	۱۹۲۳۰/۹۳
Ovid	۹۲ (۵٪)	۲۱۴۶	۳۸۵ (۱۵/۲۱٪)	۲۳۲ (۱۴/۵۶٪)	۶/۷	۱۵۵۴/۴
کل	۱۷۴۵	۲۱۴۵	۱۰۰۵	۱۵۹۳	۱۰/۴۵	۲۰۷۸۵/۳۳

با این حال بین میزان استفاده گروه‌های کاربران (اعضای هیأت علمی، کارکنان و دانشجویان) در دو پایگاه، اختلاف معنی‌داری وجود نداشت (جدول شماره ۵).

میزان استفاده اعضای هیأت علمی و کارکنان در هر دو پایگاه یکسان بود؛ حتی پایگاه Ovid درصد بیشتری را به خود اختصاص داد، اما میزان استفاده دانشجویان از این دو پایگاه اندک بود.

جدول شماره ۵: میزان استفاده کاربران (اعضای هیأت علمی، کارکنان و دانشجویان) از پایگاه‌های اطلاعاتی

نام پایگاه	میزان استفاده اعضای هیأت علمی و کارکنان	میزان استفاده دانشجویان	کل میزان استفاده
	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)	فراوانی (درصد)
Science Direct و Scopus	۷۵۶۰ (۸۶٪)	۱۱۹۵ (۱۳٪)	۸۷۵۵ (۸۹٪)
Ovid	۱۰۰۲ (۹۵٪)	۴۳ (۴/۱٪)	۱۰۴۵ (۱۰۰٪)
کل	۸۵۶۲	۱۲۲۸	۹۸۰۰

بحث

افرادی که با اقتصاد مراکز اطلاع‌رسانی آشنا هستند، به خوبی می‌دانند روش‌های مختلفی برای میزان سوددهی این خدمات وجود دارد. با توجه به بودجه اندک معاونت پژوهشی تمامی دانشگاه‌ها و میزان هزینه‌ای که برای خرید پایگاه‌های اطلاعاتی، به‌خصوص در وقت تحریم اختصاص داده می‌شود، باید دقت لازم در انتخاب مجلات تخصصی صورت گیرد تا میزان سود دریافتی نسبت به هزینه صرف شده بیشتر گردد. در واقع، باید هزینه‌ها را به حداقل و سوددهی را به حداکثر رسانید (۱۲). در سالهای اخیر کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، تحلیل هزینه سودمندی را به‌عنوان راهکاری اصلی برای تحلیل هزینه‌ها، منافع و شاخصی برای ارزیابی اقتصادی خدمات خود انتخاب کرده‌اند (۱۳).

طبق بررسی‌های انجام شده و مطالعات محققین، بین میزان استفاده کاربران از پایگاه‌های اطلاعاتی، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. جامعه آماری مورد مطالعه، بیشترین استفاده و نیاز را از طریق پایگاه اطلاعاتی Elsevier فراهم می‌کند و سایر پایگاه‌ها به میزان اندکی مورد استفاده کاربران می‌باشد (۱۳). به‌علاوه، موضوعات تحت پوشش پایگاه‌ها، عدم مراجعه و استفاده از آنها نیز قابل تأمل است (۱۲). در بیشتر تحقیقات، پایگاه Science Direct، هزینه سودمندی و میزان استفاده بهتری را به‌خود اختصاص داده است (۱). می‌توان این‌گونه اشاره کرد که معروف بودن پایگاه Science Direct نسبت به Ovid می‌تواند علتی برای استفاده بیشتر این پایگاه باشد. پایگاه اطلاعاتی Science Direct نیز از نظر هزینه سودمندی و بسامد استفاده، بهترین پایگاه اطلاعاتی می‌باشد. تحقیقات انجام شده پیشین در این زمینه، نظیر مطالعه شهرزادی (۱)، نیز مؤید این مطلب است. در بحث بسامد استفاده، میزان استفاده کاربران از هر یک از پایگاه‌های اطلاعاتی و نیز دلایل آن، بیشتر حایز اهمیت است. بسامد استفاده از پایگاه Science Direct، Scopus نسبت به هزینه‌ای که پرداخت می‌شود، نیز مقرون به‌صرفه نمی‌باشد. به‌نظر می‌رسد اشتراک در تمامی زیرمجموعه‌های یک پایگاه اطلاعاتی برای یک دانشگاه ضروری نبوده و باید معیارهایی برای انتخاب آنها تدوین گردد (۱۲). به‌رحال در هر دانشگاهی از دو راه می‌توان هزینه سودمندی را بهبود بخشید: ۱- حفظ سودمندی

سیستم فعلی با کاهش هزینه‌های اجرایی آن و ثابت نگه‌داشتن هزینه‌ها؛ ۲- افزایش سودمندی و کارایی (۱۴). هرگاه موانع دسترسی به اطلاعات کاهش یابد به ارزش آن نیز افزوده می‌شود (۱۳).

باید این مطلب را مدنظر قرار داد که آیا تا به حال هیچ آموزش دقیقی درخصوص کاربرد محتوی و قابلیت‌های هیچ‌یک از کاربران در دانشگاه صورت گرفته و آیا پهنای باند دانشگاه اجازه می‌دهد تا تمامی کارمندان بتوانند از پایگاه‌ها استفاده کنند (۹).

نتیجه‌گیری

نتایج آزمون آماری نشان داد بین میزان استفاده از پایگاه اطلاعاتی Science Direct و Scopus در مقابل Ovid، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. جامعه آماری مورد مطالعه، بیشترین استفاده و نیاز اطلاعاتی خود را از طریق پایگاه Science Direct و Scopus فراهم می‌کند و پایگاه Ovid به میزان اندکی مورد استفاده کاربران قرار گرفته است. حدود نیمی از دانشجویان و اعضای هیأت علمی و کارکنان دانشگاه علوم پزشکی قم در طی دوره مطالعه، حداقل یک‌بار از پایگاه اطلاعاتی Science Direct و Scopus استفاده کرده‌اند.

در کل، پایگاه اطلاعاتی Science Direct و Scopus در مقایسه با پایگاه Ovid، پرنفوذتر در میان کاربران جامعه مورد مطالعه بوده است.

میزان استفاده از منابع اطلاعاتی الکترونیکی در حوزه‌های پزشکی در دو پایگاه اطلاعاتی متفاوت بوده و برخلاف تصور اولیه، پایگاه اطلاعاتی Science Direct و Scopus به‌علت داشتن همه رشته‌های علوم و پزشکی، بالاترین استفاده را دارد.

در واقع برابر یافته‌ها، پایگاه اطلاعاتی Science Direct و Scopus در مقایسه با پایگاه اطلاعاتی Ovid، پرنفوذترین پایگاه در میان کاربران می‌باشد و میانگین مدت زمان هر جلسه جستجو، حدود ۱۰ دقیقه و ۴۵ ثانیه بوده است. در طول سال ۲۰۱۴، سرانه استفاده کاربران دانشگاه حدود ۲۰ دقیقه بود. بنابراین، کاربران به هر دلیلی زمان بسیار کمی از وقت خود را به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی اختصاص می‌دهند.

در کل، از برآیند هزینه سودمندی استفاده کاربران در طول سال ۲۰۱۴، این طور استنباط می‌شود که میزان استفاده اعضای هیأت علمی و کارکنان در هر دو پایگاه یکسان بوده و حتی پایگاه Ovid، درصد بیشتری را به خود اختصاص داده است، اما آنچه که حایز اهمیت است، میزان استفاده اندک دانشجویان از این دو پایگاه بوده که نیاز به بررسی بیشتری دارد.

همچنین طبق نتایج، میزان استفاده کاربران دانشگاه علوم پزشکی قم از پایگاه‌های مورد مطالعه بسیار پایین بوده است. دلایلی که می‌توان به عنوان دلایل اصلی در استفاده اندک از پایگاه اطلاعاتی

در کل، از برآیند هزینه سودمندی استفاده کاربران در طول سال ۲۰۱۴، این طور استنباط می‌شود که میزان استفاده اعضای هیأت علمی و کارکنان در هر دو پایگاه یکسان بوده و حتی پایگاه Ovid، درصد بیشتری را به خود اختصاص داده است، اما آنچه که حایز اهمیت است، میزان استفاده اندک دانشجویان از این دو پایگاه بوده که نیاز به بررسی بیشتری دارد.

همچنین طبق نتایج، میزان استفاده کاربران دانشگاه علوم پزشکی قم از پایگاه‌های مورد مطالعه بسیار پایین بوده است. دلایلی که می‌توان به عنوان دلایل اصلی در استفاده اندک از پایگاه اطلاعاتی

در کل، از برآیند هزینه سودمندی استفاده کاربران در طول سال ۲۰۱۴، این طور استنباط می‌شود که میزان استفاده اعضای هیأت علمی و کارکنان در هر دو پایگاه یکسان بوده و حتی پایگاه Ovid، درصد بیشتری را به خود اختصاص داده است، اما آنچه که حایز اهمیت است، میزان استفاده اندک دانشجویان از این دو پایگاه بوده که نیاز به بررسی بیشتری دارد.

همچنین طبق نتایج، میزان استفاده کاربران دانشگاه علوم پزشکی قم از پایگاه‌های مورد مطالعه بسیار پایین بوده است. دلایلی که می‌توان به عنوان دلایل اصلی در استفاده اندک از پایگاه اطلاعاتی

References:

1. Babalhavaegi F. Economic information in libraries and information centers. *Informology* 2007;3-4:29-50. [Full Text in Persian]
2. Kingma BR. The economics of information: A guide to economic and cost-benefit analysis for information professionals. Dayani MH, Saha Pirmard K, Translator. Iran, Mashhad: Ketabkhaneh Rayanehei; 2001. [Text in Persian]
3. Shahrzadi L. A cost-benefit study of collections of electronic publications in the public universities of Tehran in 2003. *Nati Stud Librariansh Inform Organ* 2006;17(2):129-40. [Full Text in Persian]
4. Hahn K, Faulkner LA. Evaluation usage based metric for the selection of e-journal. *College Res Libr* 2002;63(3):215-27.
5. Shahrzadi L, Babalhavaeji F, Ashrafi-Rizi H. Cost-Benefit Analysis: An indicator for economic evaluation of libraries and information centers. *Health Inform Manag* 2013;10(2):1-16. [Full Text in Persian]
6. Crawford G, Gray W. Cost-benefit analysis of electronic information: A case study. *College Res Libr* 1998;2(1):502-509.
7. Zare Farashbandi F, Parsaei Mohammad P, Geraei E, Amraei M. The cost-benefit of Persian books on library and information sciences in Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran. *Health Inform Manag* 2012;12(4):645. [Full Text in Persian]
8. Karimi S, Yaghoubi M, Rahimi A, Ale-mokhtar M. Cost benefit analysis of Isfahan University of Medical Science Database in 2007. *Health Inform Manag* 2008;5(1):9-16. [Full Text in Persian]
9. Samanian M, Izanloo M, Farsi K. Cost-Benefit analysis of electronic and digital libraries in Islamic Azad University. *Sci J Educ Res* 2010;22(7):52-72. [Full Text in Persian]
10. Davarpanah M, Dadkhah N. Use and cost of electronic resources in central library of Ferdowsi University based on E-metrics. *Iran J Inform Proce Manag* 2012;27(3):777-97. [Full Text in Persian].
11. Lancaster FW. *Encyclopedia of Library and Information Sciences*. 3th ed. New York: Taylor & Francis Pub; 1972. p. 234-52.
12. Farajpahlou A, Makkizadeh F. A Survey of Costs-Benefit of Databases in Yazd University in 2009. *J Academic Libr Inform Res* 2010;44(4):59-80. [Full Text in Persian]
13. Orangian A. Evaluation of cost- benefits of online information services in scientific and industrial research organization of Iran and its subscribers in 1995. *J Rahyaf* 2001;2(3):36-8. [Full Text in Persian]
14. Shahrzadi L, Babalhavaeji F, Ashrafi-Rizi H. Cost-benefit analysis: An indicator for economic evaluation of libraries and information centers. *Health Inform Manag* 2013;10(2):325-40. [Full Text in Persian]

Cost-Benefit Analysis of Databases Science Direct, Scopus, and Ovid in Qom University of Medical Sciences Based on SAMAA index (Evaluation of Electronic Resources), Iran

Akram Mehrandasht^{1}, Najla Hariri²*

¹Department of Information Science & Knowledge Studies, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran.

²Department of Information Science & Knowledge Studies, Science & Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

***Corresponding Author:**
Akram Mehrandasht,
Department of Information Science & Knowledge Studies, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran.

Email:
akmehrandasht@gmail.com

Received: 5 May, 2015

Accepted: 29 Jul, 2015

Abstract

Background and Objectives: The aim of this study was to calculate the cost spent to develop databases Scopus, Science Direct, and Ovid and compare it with the rate of use and permeability in order to select beneficial collections and determine the position of these resources among the users in Qom University of Medical Sciences.

Methods: The present study is practical in terms of purpose and survey in terms of method, and is a type of detachment analysis report. The statistical population of the research included: Shared university electronic information resources, such as e-journals and accessible databases of two citation databases, Science Direct and Scopus versus Ovid in years 2014. Information was collected using two methods of frequency of use and cost-benefit analysis. Data were analyzed by chi-square test.

Results: The frequency of use, based to SAMAA index (number of paper download in the format of the HTML and PDF, number of abstract download, and number of searching and sitting down) in the databases Science Direct and Scopus and Ovid was significantly different, so that among these three databases, Science Direct and Scopus had the highest rate of use. The use and cost-benefit of the fields of medicine in these three databases were significantly different from each other, and medical subject area in the databases Scopus and Science Direct was higher than Ovid. No significant difference was observed between the rates of use of user groups (faculty members and staff, students) in the two databases.

Conclusion: Considering the duration (about 20 minutes) of the users' use of electronic resources, it can be concluded that the rate of use in the studied population is very low.

Keywords: Information science; Information Science-economics; Publications-economics; Cost benefit, electronic resources; Ovid; Science direct.